

Za gospodarje

Maribor, dne 6. februarja 1935.

Prizad.

»Slovenski gospodar« je pisal v jesenskih mesecih večkrat o tem, kdo je za krivil milijonsko škodo našim kmetom pri izvozu zgodnjega sadja. Pri tem je bilo mnogokrat omenjeno ime Prizad, to je pooblaščen izvozna družba v Beogradu, ki je imela in še ima večkrat monopol pri izvozu naših kmetijskih proizvodov. O pravem delovanju te družbe ni bilo leta in leta mogoče doznati ničesar gotovega. Ko je na nekem zborovanju sadjarjev v Mariboru poizkusil nekdo samo malo kritizirati delovanje Prizada in je omenjal škode, ki jih prizadeva Prizad slovenskemu sadjarstvu, ga je navzoči narodni poslanec, ki je tudi sam sadjar in vinogradnik, opomnil, da je to skoraj popolnoma državna ustanova in da sme zato o Prizadu govoriti le dobro, nikakor pa se ne sme delovanja te družbe kritizirati.

Prišla pa je z nastopom Jevtičeve vlade sprememba tako politike kakor tudi smernic našega gospodarstva. Finančni minister Stojadinović je dovolil, da se sme povedati o gospodarskih ukrepih tudi slaba stran. Na ta način so prišle na dan razne stvari, ki kažejo, kako smo v preteklih letih pri nas gospodarili. Pri tem je prizadet tudi Prizad. Gospodarstveniki so začeli razpravljati o tem, da-li je ta družba res potrebna, ali pa bi bilo za naše gospodarstvo boljše, da se ta družba ukine. Osnovano je bilo to društvo dne 15. maja 1930. Osnovna glavnica društva je bila 30 milijonov Din, vplačanih je bilo 15 milijonov Din in od te svote je dalo ministrstvo za trgovino 13 milijonov. Prvi letni zaključek društva izkazuje izdatkov za plače in režijo skoraj 4 milijone, čista izguba pa je znašala 2 in pol milijona Din. Zaključek od 15. marca 1932 izkazuje že, da je izgubilo društvo 202 milijona Din, ki jih je prejelo od države in da ima še nepokrite izgube za preko 34 milijonov dinarjev. Društvo je torej napravilo državi škodo

v osmih in pol meseca za preko 236 milijonov Din ali skoraj 1 milijon Din dnevno. Koliko pa je prizadelo društvo škodo našim kmetovalcem in tudi kmetovalcem v drugih krajih, to pa vedo prizadeti sami najbolje. Saj so morali tudi gornjo izgubo plačati z davki. Kako je pri tem položaju še mogoče, da kdo in še posebno da more narodni poslanec, ki bi moral skrbeti za boljše gospodarsko stanje naroda, zagovarjati tako delo, to je nerazumljivo. Zato naj se Prizad čimpreje ukine, da ne bo škoda še večja.

Vprašanja in odgovori.

I. S. v P. Imam sina, ki bi se rad izučil za organista. — Šola je v Celju, v Ljubljani in bo najbrž kmalu tudi v Mariboru. Samo brezplačno ne gre.

H. T. v Št. L. Imam srečke. Ali som dolžan plačati kontrolno pristojbino srečk neki družbi v Mariboru? — Glede kontrole srečk niste obvezani plačevati pristojbin, ako se niste morda zavezali. Če ste se, lahko odpoveste. Tudi na časopisne številke se ni zanesti, mi jih zato ne objavljamo, ker te številke niso točne. Če hočete vedeti točno, ako ste kaj zadeli, pišite na upravo državnih srečk, Beograd, priložite znamko za odgovor, pa boste izvedeli.

H. K. v Str. Imam devet živih otrok. Ponovno vam napišemo, da zakon še obstoja in sicer: Tisti davčni zavezanci, ki imajo devet ali več živih otrok, so oproščeni plačevanja neposrednih davkov in doklad (razen samoupravnih). Do oprostitve imajo pravico le one osebe, katerih davek po vseh davčnih oblikah ne preseže 500 D in ki njih najmlajši otrok ni starejši od 14 let. — Vi plačujete davka 533 Din, bi torej ne bili prosti. Pogledajte pa, če niso to tudi doklade in če je davek pravilno izračunan.

F. T. v D. Imamo most, ki ga uporablja 12 interesentov. Pogodbo hranim, pa bi jo rad oddal. Komu jo naj dam? —

Ako uporablja most toliko interesentov, je že dolžnost občine, da prevzame most v svojo oskrbo. Njej dajte pogodbo.

F. S. v O. Katera zavarovalnica je domača? — Domača (slovenska) je le Vzajemna zavarovalnica.

S. B. v Zg. L. Kaj je Bančno društvo v Mariboru? — Ako ste vse plačali, pa ne dobite srečk, prijavite zadevo sodišču!

J. M. v J. Časopis se mi nikdar ne dostavi na dom, akoravno se nekaterim drugim. — Poizvedite doma na pošti, če imate poštnege sela za svoj okoliš. Ako je, vam mora domov prinesiti vso pošto.

Isti: Kdaj bomo lahko kaj iz posojilnice dobili? — Kadar bodo mogli dolžniki vračati. Sedaj, ko je rok za obresti tukaj, niso niti obresti mogli plačati.

A. T. v G. Rad bi imel, da bi povesti in zanimivosti tudi tako tiskali kot tiskate »Naše veselje«. — Vsega lista ne moremo tako tiskati, ker bi zopet drugi ne bili zadovoljni. Glede povesti je urejeno tako, da lahko izrežete ter shranjujete. Zaradi zanimivosti vam isto nasvetujemo.

V. N. v R. Okraden sem bil. Vse so orožniki znesli na sodnijo. Ali ne dobim jaz nazaj? — Seveda morate dobiti svoje reči nazaj. Oglasite se na sodniji, kjer imajo vaše blago.

Sl. D. v V. Rad bi pisal Nj. Vel. kraljici, kak je naslov? — Naslov je: Nj. Vel. kraljica Marija, Beograd, dvorna pisarna.

G. J. L. Ali moram od mladoletnih otrok plačevati rentni davek? — Rentni davek se pobira od obresti. Ker imajo vaši otroci vknjižene obresti, če tudi jih ne plačujete, imate dolžnost plačati od tega rentni davek.

Gibina pri Razkrižju. Niste se podpisali! Pošljite naslov, da vam pošljemo odgovor v knjižici: Zakon o zaščiti kmeta. V njej je vse, kar zahtevate.

A. R. v M. Ali lahko izloži trgovec močjo doto za dolg, ki ga je mož naredil? — Ako ste v skupnem gospodinstvu porabili to, kar je kupil, morate že plačati. Če je pa dolg nastal preje, pa je dolžan le vaš mož.

I. M. v G. H. Šel bi rad za pismonoša. — Oglasite se na domači pošti, kjer boste vse izvedeli. Če hočete pa v drugi kraj, morate vložiti prošnjo na pošto in ravnateljstvo v Ljubljani.

J. H. v Klj. Soseđ mi je zaprl pot, katero dokazano uporabljamo že do 50 let. Ima res to pravico? — Nima je! Toda vi morate tekom enega leta, odkar je to storil, svojo pravico braniti pred sodiščem, sicer boste propadli.

Gospodarske zanimivosti.

Umetni gnoj za bombaž. Med Nemčijo in agrarno banko v Egiptu je sklenjen dogovor, po katerem dobavi Nemčija 20 tisoč ton umetnih gnojil. V zameno pa dobi iz Egipta 100.000 funtov bombaža.

Trgovina s čebulo. Potrošnja čebule se je zadnje čase z nastopom hladnega vremena zelo povečala. Zato pa so tudi cene porasle in trgovanje je postalo bolj živahno. Zlasti se je zvišala cena v Italiji, pa tudi na Holandskem, le na Francoskem je ostala cena še nespremenjena, znaša pa 40 do 70 frankov za 100 kg — 120 do 210 Din. Vsak teden se proda tu okrog 100 vagonov čebule. Ker so pa stare zaloge izčrpane, je treba računati, da bodo cene porastle. Veliko povpraševanje za čebulo je tudi zadnje čase iz Češke, kamor pa so izvozili velike količine iz Madžarske.

Pospeševanje kmetijstva v Turčiji. Turška vlada je izdelala poseben načrt za povzdigo kmetijstva. Ta načrt predvideva predvsem zgradbo silosov v žitnodnih krajih, vpeljava novih predmetov na visoki kmetijski šoli, povečanje površine za pridelavo dolgovlaknatega bombaža, razširjenje reje merino ovce radi volne, izboljšanje semen, izboljšanje živinoreje, zlasti konjereje in govedoreje, izdelava novega zakona o gozdarstvu. Skoraj bi lahko rekli, da bi nam mogla biti v nekaterih točkah Turčija za vzgled.

Uvoz svinj in masti v Českoslovaško. Uvoz svinj kakor tudi masti se iz inozemstva na Češko stalno manjša in pada od leta do leta. V letu 1932 je uvozila Českoslovaška svinj 135.260, v letu 1933 še 110.230, lansko leto pa že samo 83.330. Zlasti je padel uvoz svinj iz Rumunije in Jugoslavije, ki je izvozila v Českoslovaško leta 1932 še 56.000 svinj, lansko leto pa še samo 22.000. Narasel pa je izvoz iz Poljske in Madžarske. Ravno tako uva-

ža tudi Češkoslovaška vsako leto manj masti.

Svetovna žetev pšenice v letu 1934. — Brez Rusije je znašala posejana površina za pšenico na celem svetu lansko leto 2.7 milijonov hektarov. Pridelek pa je bil v posameznih letih sledeči: Leta 1932 so pridelali na celem svetu 1015 milijonov centov pšenice, v letu 1933 samo 988 milijonov stotov in leta 1934 le 901 milijon stotov.

Pridelek vina. V lanskem letu moremo razdeliti vse države na svetu, ki pridelujejo vino, v tri skupine. V prvi takšni skupini so one države, v katerih je bila vinska letina izvanredno dobra radi povoljnih vremenskih razmer in zato, ker je v večini teh držav začela roditi nova vinska trta po obnovi vinogradov. Te države so: Francija, Nemčija, Švica, Portugalska, Rumunija, Grška, Bolgarija, Alžir, Turčija in Maroko. V drugo skupino spadajo države, ki so imele srednjo vinsko letino. To sta državi Španija in Avstrija. V tretjo skupino pa spadajo države, kjer je bila vinska letina neugodna ali celo slaba. V to skupino spadajo Italija, Jugoslavija, Češkoslovaška in Madžarska. Računa se, da znaša pridelek vina v lanskem letu brez Rusije in Združenih držav Severne Amerike 180 milijonov hektolitrov in je za 20% večji kakor pa leta 1933.

Izvoz grozdja iz Bolgarije. V preteklem letu je bilo izvoženih iz Bolgarije svežega grozdja 21.223 ton v vrednosti 140 milijonov levov.

Čebelarstvo v Jugoslaviji. V Jugoslaviji imamo 750.000 čebelnih panjev, tako da pride na 1000 prebivalcev skoraj 54 panjev. Povprečno pridelamo letno za 130 milijonov dinarjev meda, voska pa za 17.5 milijonov dinarjev. Poprečno smo pridelali na leto 9 milijonov kg meda ali 650 gramov na 1 prebivalca. Letna proizvodnja jugoslovanskega čebelarstva doseže vrednost 171.5 milijonov dinarjev. Ako pomislimo, da so stroški pri čebelarstvu razmeroma mali, vidimo veliko korist čebelarstva.

Čebelarstvo v Dalmaciji. Neka večja nemška trdka hoče ustanoviti v Splitu ali pa v okolici malo kmetijsko šolo, ki bi imela samo ta namen, da bi se bavila s čebelarstvom, s pridobivanjem meda; vse pa samo za izvoz v Nemčijo.

S tem bi bilo dalmatinskim čebelarjem mnogo pomagano.

Polži kot priljubljena jed na Francoskem. Na Francoskem se proda letno ogromna množina polžev za jed. Najboljšo ceno imajo polži s sivo lupino v teži 10 do 15 gramov. Sam Pariz rabi letno teh polžev do 600 ton (60 vagonov), polžev z belo lupino v teži 16 do 25 gramov pa 30 vagonov. Francija uvaža polže iz Švice, Italije, Avstrije in Nemčije. V letu 1933 je uvozila Francija 12.273 stotov polžev v vrednosti 2.294.000 francov.

Razna obvestila.

Naš izvoz živine. Med tem, ko se je v lanskem letu po vrednosti kakor po količini znatno dvignil izvoz žita (od 459 na 756 milijonov) in izvoz lesa ter lesnih izdelkov (od 675 na 838), je bil izvoz živine in živinskih proizvodov v celoti slabši nego v letu 1933. To poslabšanje je predvsem posledica občutnega nazadovanja izvoza svinj in sicer od 176 na 101 milijon. Tudi prejšnje leto smo opazili baš pri izvozu svinj in jajc najobčutnejši padec. V ostalem pa se je izvoz živine in živinskih izdelkov deloma povečal. Po številu glav se je izvoz živine zadnja leta gibal takole (v 1000 glav):

	1931	1932	1933	1934
konji	25	18	33	35
govedo	91	34	59	69
teleta	18	18	12	14
svinje	273	274	208	141
drobnica	602	480	617	655

Kakor nam kaže gornja tabela, smo lani zabeležili po številu glav povečanje izvoza pri konjih, pri govedu, pri teletih in pri drobnici, edino izvoz svinj se je ponovno zmanjšal.

Absolventi kmetijskih šol iz srezov: Celje, Šmarje in Konjice so na tečaju v Sv. Juriju ob južni žel. dne 28. 12. 1934 soglasno sprejeli naslednjo resolucijo, katera se naj pošlje kr. banski upravi dravske banovine v vednost in vsem slovenskim časnikom s prošnjo, da jo na vidnem mestu objavijo: »Absolventi kmetijskih šol, člani ZAKŠ, zbrani na tečaju v Sv. Juriju ob južni žel. dne 28. 12. 1934, izjavljajo svojo soglasnost s sklepi glede ustroja kmečkih zbornic, kakor jih je sprejel glavni odbor ZAKŠ in absolventi na svojem zborovanju v

Hrašah; namreč, da bodi zbornica kmečka, stanovska, da naj imajo aktivno in pasivno volilno pravico vsi kmetje, to je vsi oni, in samo oni, ki se preživljajo pretežno z lastnim udejstvovanjem v katerikoli panog kmetijstva in ki niso volilci kake druge stanovske zbornice. Volilna pravica bodi enaka in neposredna ter naj ima vsaka politična občina vsaj enega zastopnika v zbornici, občine z večjim številom kmečkih volilcev pa sorazmerno več. Kmetje volilci iz vsake občine naj si svobodno izberejo svojega kandidata. Zbornice naj bodo obvezne, zastopnikom pa naj se ne prizna nikakih dnevnih, temveč naj se jim povrnejo le stvarni stroški. K sestavi statuta se naj prevsem pritegne ZAKŠ kot danes edina kmečka stanovska organizacija.»

Kupčija s hmeljem.

Savinjska dolina: Položaj v hmeljski kupčiji je v glavnem nespremenjeno miren. vendar je bilo zadnjih 14 dni zopet nekaj več povpraševanja zlasti za cenejše blago. Cene so ostale v glavnem nespremenjene, zaloge pa so se nadalje skrčile, tako da je nad 95% lanskega pridelka iz prve roke že prodano.

Najvišje cene za 1 kg najboljšega hmelja raznih provenienc so bile naslednje: Nemčija Spalt 106 Din, Češkoslovaška Žatec 91 Din, Anglija Fuggles 58 Din, Francija alzaški 51 Din, Jugoslavija savinjski 40 Din, Poljska wolinski 36 Din, Belgija Alost 26 Din, Amerika Jakima 20 Din. — Vse cene na inozemskih tržiščih so proračunane po pariteti v Curihu.

Vse kaže, da potrebe pivovarniške industrije še vedno niso krite ter je zato zlasti za v barvi boljše blago tendenca čvrsta. Ker pa so zaloge hmelja že močno izžrpane, bode verjetno tudi drugovrstno in v barvi slabše blago še šlo v denar.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg dne 1. februarja so pripeljali 171 komadov zaklanih svinj: svinjsko meso je bilo po 8—9 Din, slanina 10—12. Kmetje so pripeljali 1 voz sena po 45, 1 voz otave po 45, 1 voz pšenice slame 28 Din, 10 voz

krompirja 0.50—0.75, 30 vreč čebule 0.75 do 1, česen 5—6, zelje (glava) 1—3, kislo zelje 3, repa 2, karfijola 5—10, endivija 1 kg 12 Din, radič 1 kg 12 Din. Jabolke 3—5, suhe slive 7—11, celj orehi 6—7, luščeni orehi 24. Na trgu je bilo 10 vreč pšenice po 1.50, 2 rži 1, 8 ječmena 1.25, 12 koruze 1—1.25, 12 ovsa 0.75, 6 prosa 1.50, 5 ajde 2, 6 ajdovega pšena 3—3.25, 8 fižola 1.50—2. Smetana 8—10, mleko 1.50—1.75, surovo maslo 20—24, jajca 0.50—1. Prinesli so 197 kokoši 20—25, 504 piščancev 25—55, 3 gosi 30—40, 25 puranov 30—60, 1 raco 20, 16 domačih zajcev po 5—25 Din.

Mariborski živinjski sejem 29. 1. 1935. Prignanih je bilo 11 konj, 11 bikov, 76 volov, 220 krav in 14 telet, skupaj 332 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste na tem sejmu so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 2.50 do 3.50 Din, poldebeli voli od 2 do 2.25, plemenski voli od 2.50 do 3, biki za klanje od 1.75 do 2.75, glavne krave debele od 2.25 do 3, plemenske krave od 2 do 2.25, krave za klobasarje od 1 do 1.50, molzne krave od 2 do 2.75, breje krave od 2 do 2.75, mišda živina od 2.50 do 3.50, teleta od 3 do 4 Din. Prodanih je bilo 134 komadov.

Mariborski svinjski sejem 1. 2. 1935. Na ta sejem je bilo pripeljanih 86 svinj, cene so bile sledeče: Mladi prašiči 3—4 mesece starj komad 140 do 160 Din, 5—7 mesecev stari 220 do 260 Din, 8—10 mesecev stari 300 do 360 Din, 1 leto stari 500 do 650 Din, 1 kg žive teže 4—5 Din, 1 kg mrtve teže 6—8.50 Din. Prodanih je bilo 36 svinj.

Ptujski svinjski sejem. V sredo dne 30. januarja je bil svinjski sejem precej dobro založen. Prignali so 145 svinj in 51 prascev, skupaj 200 ščetinarjev. Od teh so prodali 38 komadov. Cene za 1 kg žive teže so bile sledeče: pršutarji 4—5 Din, debele svinje 5—6 Din, plemene do 1 leta stare so prodajali od 200 do 400 Din, prasce, stare 6—12 tednov, pa od 65 do 100 Din komad.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. vrste 1 kg 8—10 Din, volovsko meso II. vrste 6—8 Din, meso od bikov, krav in telic 4—6 Din, telečje meso I. vrste 8—10 Din, telečje meso II. vrste 4—6 Din, svinjsko meso sveže 8—12 Din.